
Historia morska i rzeczna

Tomasz Bielecki | Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego

Wraz z trzecim numerem Czasopisma Młodych Badaczy „Progress” oddajemy do rąk Czytelników część poświęconą dociekaniom w zakresie dziejów mórz i rzek. Teksty, znajdujące się w niniejszym numerze, zostały nadesłane w związku z III Ogólnopolską Konferencją Historii Morskiej i Rzecznej, która odbyła się w marcu 2015 r. Wydarzenie to jest jedyną w Polsce konferencją poruszającą tak dogłębnie tematykę morsko-rzeczna, zaś jej pomysłodawcami i organizatorami są członkowie Naukowego Koła Doktorantów Historii Uniwersytetu Gdańskiego. Konferencja organizowana jest cyklicznie co dwa lata (począwszy od 2011 r.) i można zaryzykować stwierdzenie, że znalazła swoje stałe miejsce w życiu wielu młodych naukowców. W ramach KHMIR podejmowane są zagadnienia historii mórz i rzek, a więc tego, co związane jest z gospodarką morską i wodną, polityką morską i wojskowością, budownictwem wodnym, odkryciami i podróżami morskimi, kulturą i obyczajowością ludzi morza, archeologią podwodną czy wreszcie marynistyką (morze w literaturze i sztuce).

Wspomniana konferencja zgromadziła niemal 70 referentów z 24 ośrodków naukowo-badawczych, a objęły ją patronatem (oprócz władz Uczelni i Wydziału Historycznego) takie instytucje jak: Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku, Urząd Morski w Gdyni, Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni, Muzeum Miasta Gdyni oraz Liga Morska i Rieczna. Dyrektorzy tych instytucji uświetnili również swoimi wystąpieniami uroczystość inauguracji III KHMIR.

Jednym z rodzajów przewoźnictwa, odgrywającego od wieków ogromną rolę w życiu społeczeństw, był transport rzeczny. Jego wielką zaletą były głównie wydajność i niskie koszty. W swoim artykule Karol Karczyński wskazuje na niezwykle ważną rolę przykładał

książę Franciszek Ksawery Drucki-Lubecki do budowy szlaków na wodach śródlądowych Królestwa Polskiego.

Walka o dominację w światowym handlu prowadzona w XVII wieku pomiędzy Anglią a Republiką Zjednoczonych Prowincji stała się motorem postępu w dziedzinie sposobów prowadzenia działań wojennych na morzu. Podczas tego konfliktu coraz częściej wykorzystywana była taktyka liniowa. Artykuł Anny Pastorek przywołuje postać admirała Cornelisa Trompa, którego rola we wprowadzaniu nowego sposobu walki na morzu pozostaje nieco zapomnianą kartą dziejów floty holenderskiej.

W architekturze wielkich miast europejskich niepoślednią rolę odgrywają rzeki, często pełniąc funkcję swoistej wizytówki metropolii. Tekst pióra Kamila Potrzuskiego podejmuje problematykę dyskusji, jaka toczyła się w okresie międzywojennym odnośnie do zagospodarowania wybrzeży Wisły w Warszawie.

Zajmujący się historią współczesną, a zwłaszcza dziejami wojskowości, kojarzą zapewne nazwę El-Alamein, łącząc ją z bitwą pomiędzy feldmarszałkiem Erwinem Rommlem a generałem Bernardem Low Montgomeryem. Maria Wardzyńska przenosi nas jednak w swoim artykule w czasie o ponad dwa tysiące lat i ukazuje oblicze tego miejsca w epoce Egiptu grecko-rzymskiego.

Podczas II wojny światowej w wielu armiach pojawiło się zjawisko służby kobiet w umundurowanych i skoszarowanych oddziałach pomocniczych. Praktyka ta nie ominęła także armii brytyjskiej, a jej zgłębianie, zwłaszcza przy użyciu *gender history*, to niewątpliwie ciekawe wyzwanie. Podjął się go Tadeusz Wojtych, który w swoim artykule próbuje odpowiedzieć na pytania o autorecepcję i postrzeganie przez społeczeństwo kobiecej organizacji pomocniczej w brytyjskiej marynarce wojennej *Women's Royal Naval Service*, jej pozycję względem mężczyzn oraz sytuację finansową członkiń.

Jak można się zorientować, zebrane teksty ukazują, jak różnorodna była tematyka referatów wygłaszanych w ramach III KHMIR.